

RESULTATEN VAN DE ENQUETE 'GELOVEN IN BENNEKOM'

- zesde wijk -

Inleiding

De enquête waarvan de resultaten hier gepresenteerd worden, is georganiseerd door de Christelijke Gereformeerde Kerk en de Vrije Evangelische Gemeente, ten behoeve van alle kerken van Bennekom.

Doel van deze activiteit is ten eerste het in kaart brengen van de gedachten van Bennekommers over zaken rond het Christelijk geloof, om daardoor kerkelijke activiteiten (prediking, catechese, pastoraat, evangelisatie) te verbeteren en meer richting te geven. Ten tweede ontstaat door het afnemen van een enquête de mogelijkheid in contact te komen met mensen die graag over het onderwerp willen doorspreken.

De rapportages van de enquêtes zijn wijksgewijs geordend. In de zesde wijk is in 2008 - 2013 geënquêteerd. Het gaat om de wijk tussen Heelsumseweg (in het zuiden), Dorpsstraat en Edeseweg (in het westen), Strooiweg en Prins Bernhardlaan (in het noorden) en de omgeving van de Prins Clauslaan (in het oosten).

Op 195 van de 725 adressen kon een enquête worden afgenomen, een respons van 27%¹. In totaal ging het op deze adressen om 225 personen (in het vervolg van deze rapportage is dit aantal het uitgangspunt en dus op 100% gesteld).

De leeftijdsverdeling van deze 225 personen was als volgt: 3% onder de 20, 18% tussen 20 en 40, 30% tussen 40 en 60, en 48% boven de 60. Hoewel de bevolkingssamenstelling van deze wijk ons niet bekend is, bestaat de indruk dat de deelnemers in de hoogste leeftijdscategorie oververtegenwoordigd zijn; onder niet-kerkliden was de verdeling overigens veel gelijkmatiger. Er deden iets meer vrouwen dan mannen mee.

Op 66% van de adressen was er geen belangstelling (of gelegenheid) om mee te doen. De redenen hiervoor zijn meestal niet bekend. Op 29 adressen werd als reden opgegeven dat men geen lid was van een kerk en/of niet geloofde. Daar staat tegenover dat op 39 adressen werd gemeld dat men wél lid van een kerk was. Op 7% werd er driemaal niemand thuis aangetroffen.

Op 46% van de adressen waar een enquête werd gehouden, vond nog een aanvullend gesprek plaats (wat overigens niet tot een vervolfbezoek leidde).

Hoewel de respons op zich vrij hoog te noemen is (zeker gezien het onderwerp), kan niet zonder meer gesproken worden van een representatieve steekproef. Het ligt in de lijn der verwachting dat mensen die geïnteresseerd zijn in geloven, eerder zullen meedoen met een enquête over dit onderwerp dan degenen die daar niet in geïnteresseerd zijn. Daar staat tegenover dat (gezien de bovengenoemde 29 plus 39 adressen) 'geen belangstelling' niet hoeft te betekenen: geen kerklid of ongelovig².

Resultaten

In de onderstaande hoofdstukken zijn de getallen in de tabellen steeds *percentages*.

1. Kerklidmaatschap en kerkbezoek

Het overgrote deel van de ondervraagden (74%) bleek lid te zijn van een kerkgenootschap. Van de 26% onkerkelijken is 14% wel vroeger kerklid geweest (12% nooit). Zie tabel 1.

De verdeling over de kerkgenootschappen is een vrij goede afspiegeling van de Bennekomse verhoudingen: 8% is Rooms-katholiek, 40% is Protestants (16% specificeert dat als Hervormd en 16% als Gereformeerd), 13% is lid van een kleinere Gereformeerde kerk (incl. Hersteld Hervormde Kerk), 6% is evangelisch en 6% lid van een andersoortige kerk.

Zij die de kerk hebben verlaten, kwamen met name uit de Rooms-katholieke Kerk en de (toenmalige) Nederlands-hervormde Kerk.

¹ De respons was 29% als alleen de adressen worden meegerekend waar iemand thuis was.

² Uit hoofdstuk 1 blijkt dat van de ondervraagden 26% geen kerklid is; bij degenen die de enquête niet hebben ingevuld is 43% geen kerklid en/of ongelovig (afgaande op de genoemde 68 adressen).

Onder de ondervraagde kerkleden behoort ongeveer de helft tot de leeftijdsgroep ouder dan 60 jaar; bij de niet-kerkleden is de verdeling veel gelijkmatiger.

Van de ondervraagden gaat 39% elke zondag (één of tweemaal) naar de kerk³. Nog eens 33% gaat eens per twee of vier weken en de resterende 38% zelden of nooit. Vergeleken met de situatie voor 2000 is het traditionele tweemaal per zondag naar de kerk gaan duidelijk verminderd maar inmiddels gestabiliseerd. Het kerkbezoek is relatief het meest frequent bij de kleine Gereformeerde kerken en de evangelischen. Vooral bij de leden van de PKN is er een grote spreiding in kerkbezoek: van twee maal per zondag tot nooit.

Uit tabel 1 blijkt, zoals verwacht, dat het niet lid (meer) zijn van een kerk ertoe leidt dat er nooit of slechts zelden een kerkdienst wordt bezocht.

Tabel 1: Kerklidmaatschap en kerkbezoek

kerklidmaatschap	kerkbezoek						totaal
	tweemaal per week	eenmaal per week	elke twee weken	elke maand	zelden	nooit	
thans kerklid							
Rooms-katholiek:	-	2	1	2	3	1	8
Protestants (totaal):	5	13	7	7	4	4	40
- Hervormd:	(3)	(4)	(2)	(1)	(2)	(3)	(16)
- Gereformeed:	(1)	(4)	(3)	(5)	(2)	(1)	(16)
overig Gereformeed ⁴ :	11	2	-	-	-	-	13
evangelisch ⁵ :	-	5	<1	-	-	<1	6
overig ⁶ :	<1	-	4	1	1	-	6
- <i>subtotaal</i> :	16	23	12	9	9	5	74
vroeger kerklid							
Rooms-katholiek:	-	-	-	<1	2	1	4
Nederlands Hervormd:	-	-	-	<1	3	4	7
Gereformeed:	-	-	-	-	2	<1	2
overig ⁷ :	-	-	-	<1	1	1	2
- <i>subtotaal</i> :	-	-	-	1	8	-	14
nooit lid geweest:	-	<1	<1	-	5	5	12
- <i>totaal</i> :	16	23	12	11	22	16	100

De belangrijkste *redenen* om naar de kerk te gaan, betreffen enerzijds de inhoud van het geloof (geloof, onderwijs e.d.) en anderzijds het elkaar ontmoeten als leden van de gemeente; zie tabel 2⁸. Zingen en bidden worden wat vaak dan in eerdere wijken genoemd. Daar staat tegenover dat ook de gewoonte/opvoeding relatief vaak wordt genoemd. Deze redenen zijn alleen belangrijk voor kerkleden.

Kerkdiensten worden ook wel eredienst genoemd, maar slechts 7% noemt de eer van God als een reden om naar de kerk te gaan.

Alleen vanwege anderen naar de kerk gaan (met name bij begrafenissen en trouwerijen) komt vrij veel voor; voor de weinige niet-kerkleden die een dienst bezoeken, is dit vaak de belangrijkste reden.

³ Het meemaken van de kerkdienst via 'kerktelefoon' is hierin meegenomen (4 x).

⁴ Hiertoe behoorden: Christelijke Gereformeerde Kerken (9), Gereformeerde Gemeenten (8), Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt (4), Nederlands Gereformeerde Kerk (4), Gereformeerde Gemeenten in Nederland (2) en Hersteld Hervormde Kerk (2).

⁵ Hiertoe behoorden: Vrije Evangelische Gemeenten (4), Baptisten Gemeenten (3), Kerk van de Nazarener (2) en vier verschillende onafhankelijke evangelische gemeenten (5).

⁶ Hiertoe behoorden: Vrijzinnigen Nederland (voorheen: Vrijzinnige Geloofsgemeenschap NPB; 8), Anglicaanse Kerk, Doopsgezinde gemeente, Nieuw-Apostolische Kerk en Religieus Genootschap der Vrienden 'Quakers' (alle 1).

⁷ Hiertoe behoorden: Anglicaanse Kerk, Evangelisch-Lutherse Kerk, Nederlandse Protestanten Bond en Oud Gereformeerde Gemeenten (alle 1).

⁸ Vaak zijn meerdere antwoorden gegeven; de percentages zijn dus niet optelbaar.

Tabel 2: Redenen om naar de kerk te gaan:

- gemeenschap:	33
- versterking van het geloof:	19
- bezinning / onderwijs krijgen:	18
- (goede) gewoonte / bij opgevoed:	11
- alleen vanwege anderen (familie, rouw-/trouwdienst):	10
- tot eer van God / God ontmoeten:	5
- liturgie (m.n. zingen):	4
- uit behoefte:	4
- alleen bij aansprekende dienst of voorganger	3
- rust zoeken:	3
- musicus / koorlid	3
- alleen met feestdagen (m.n. Kerst)	3
- zegen / kracht ontvangen:	3
- opvoeding kinderen:	3
(overige antwoorden minder dan 2%)	

Het is vaak een bewuste keus voor zowel kerk- als niet-kerkleden om zelden of nooit naar de kerk te gaan (zie tabel 3²). De belangrijkste redenen zijn namelijk dat men niet gelooft, geen behoefte heeft aan een kerkdienst en/of minder binding heeft gekregen met de kerk. Van uitgesproken teleurstelling in de kerk(leden) is minder sprake.

Tabel 3: Redenen om (weinig of) niet naar de kerk te gaan:

- geen behoefte aan:	10
- gelooft niet	6
- minder betrokken geworden:	5
- teleurgesteld in de (leden van de) kerk:	5
- ouderdom / ziekte:	3
(overige antwoorden minder dan 2%)	

2. Bijbelbezit en Bijbelgebruik

Bijna iedereen bleek in het bezit te zijn van een bijbel: 96% van de ondervraagden (zie tabel 4). Degenen die geen kerklid (meer) zijn, hebben meestal wel een bijbel, maar regelmatig Bijbellezen is een hoge uitzondering. Ten aanzien van het lezen in de bijbel is er min of meer een tweedeling te zien: een derde van de Bijbelbezitters leest er elke dag uit en ruim de helft weinig of nooit. Deze tweedeling tekent zich nog duidelijker af dan in eerdere wijken het geval was. Dat komt ten dele door het wat grotere percentage dat geen kerklid (meer) is, maar ook door het toenemende deel van de kerkleden (inmiddels 43%) dat weinig of nooit in de bijbel leest.

Tabel 4: Bijbelbezit en -gebruik

Bijbelbezit- en gebruik	kerkclidmaatschap		totaal
	kerkclid	geen kerkclid (meer)	
Bijbel in bezit			
- leest meerdere keren per dag:	15	<1	15
- leest eenmaal per dag:	17	-	17
- leest regelmatig:	8	1	10
- leest weinig:	25	11	36
- leest nooit:	7	10	17
<i>totaal:</i>	<i>74</i>	<i>23</i>	<i>96</i>
Geen bijbel in bezit:	1	4	4

De belangrijkste redenen om de bijbel te lezen inhoudelijk van aard: vanwege het geloof, om God beter te leren kennen en als leidraad voor het leven (zie tabel 5²). Het Bijbellezen uit gewoonte is door slechts weinigen

genoemd - degenen die ermee doorgaan hebben er duidelijk behoefte aan. Degenen die de bijbel (vrij) weinig lezen, doen dat vooral om gericht iets op te zoeken - inmiddels is dat nu zelfs de reden die het meest wordt genoemd (wat samenhangt met het toenemende aantal mensen dat de bijbel niet meer regelmatig leest).

Tabel 5: Redenen om de bijbel (veel) te lezen:

- om wat na te kijken:	19
- voeding/verdieping van het geloof:	17
- God leren kennen / God spreekt door zijn Woord:	12
- dient als leidraad voor het leven:	12
- van huis uit meegekregen / gewoonte:	6
- uit behoefte / spreekt aan:	6
- voor (het opvoeden van) de kinderen:	5
- ter bemoediging / troost / rust:	4
(overige antwoorden minder dan 2%)	

De belangrijkste reden om de bijbel weinig of niet te lezen is dat men er geen behoefte aan heeft (zie tabel 6⁹). Ook de andere antwoorden hebben hiermee te maken: het komt er niet meer van (vaker genoemd dan in andere wijken) en verminderde betrokkenheid bij kerk en geloof. Met name (ex-)katholieken melden dat men er niet bij is opgevoed.

Tabel 6: Redenen om de bijbel weinig of niet te lezen:

- geen behoefte (incl.: gelooft niet):	16
- komt er niet van / geen tijd:	9
- niet meer zo nodig / minder betrokken geworden:	5
- geen bijbel in bezit:	4
- niet bij opgevoed:	3
- te moeilijk:	2
- uitgelezen, nu andere bronnen belangrijk geworden:	2
(overige antwoorden minder dan 2%)	

3. Opvattingen over God

Het derde onderdeel van de vragenlijst betreft opvattingen over God. De vragen zijn van heel algemeen (ruimte latend voor een eventueel heel vaag godsbeeld) tot specifiek handelend over een aantal kernpunten uit de 'klassieke' leer van de kerk.

Geloof in God

De eerste vraag bij dit onderdeel was: denkt u dat er een God bestaat? Zie tabel 7. Van alle ondervraagden bleek 79% in een God te geloven (of dat de God van de bijbel is, kwam in een volgende vraag aan de orde). Volgens 9% bestaat er geen God en 12% heeft hierover geen mening of twijfelt. In vergelijking met vorige wijken zijn de percentages niet wezenlijk veranderd. Opmerkelijk is dat van de kerkleden 6% niet of niet met zekerheid in een God gelooft (terwijl het geloof tot de kern van het kerk-zijn behoort), terwijl 42% van de niet-kerkleden juist wél in een God gelooft.

Tabel 7: Denkt u dat er een God bestaat?

	kerklid	geen kerklid (meer)	totaal
ja:	68	11	79
nee:	1	8	9
weet niet / geen mening:	5	7	12
totaal:	74	26	100

⁹ Vaak zijn meerdere antwoorden gegeven; de percentages zijn dus niet optelbaar.

Vervolgens werd gevraagd naar een eigen omschrijving van God (zie tabel 8³). Opvallend was het zeer grote aantal verschillende antwoorden. Naast de 9% die niet in een God gelooft en de 14% die geen eigen omschrijving weet te geven, beschrijft 79% God of iets goddelijks in eigen woorden. Een ruime meerderheid (46%) doet dat in bewoordingen die ook in de bijbel voorkomen, zoals Schepper, Almachtige, Vader, Verlosser, Liefde, Drie-enige. Daarbij wordt duidelijk vermeld dat men aan een Persoon denkt. Sommigen antwoorden kort op deze vraag, anderen geven uitgebreide beschrijvingen. In tweede instantie is gevraagd of men in God gelooft zoals Hij in de bijbel beschreven wordt. Dan blijkt dat van deze groep 8% vindt dat dat alleen gedeeltelijk het geval is. Daar staat tegenover dat van de groep, die eerst meer algemene termen gebruikte, 11% zegt op een Bijbelse manier in God te geloven. Voorbeelden van die meer algemene termen zijn: licht, een hogere macht, een geest, helper.

In totaal zegt 48% dat ze in God geloven zoals Hij in de bijbel beschreven wordt en 21% doet dat gedeeltelijk (voor zover dat is toegelicht, gelooft men bijvoorbeeld alleen in een schepper of in een God die niet oordeelt). Daarnaast gelooft 16% echt op een andere manier in God of het goddelijke en 6% weet het niet. Voorbeelden van een godsbeeld dat duidelijk niet overeenkomt met de bijbel: iets in mensen, de natuur, een (onpersoonlijke) kracht.

Zoals viel te verwachten, is een Bijbels godsbeeld vooral bij kerkleden aanwezig. Een antwoord in Bijbelse termen of op een Bijbelse manier in God geloven is zeer uitzonderlijk onder niet-kerkleden. Daar staat tegenover dat een de helft van de mensen, die van zichzelf vinden dat ze geen of slechts gedeeltelijk een Bijbels godsbeeld hebben (46%), kerklid is.

Bovenstaande percentages laten na 2000 geen duidelijke trend zien; het percentage dat niet in een God gelooft, blijft rond de 10% schommelen. Er is wel een vrij duidelijk verschil met de situatie vóór 2000, toen nog twee derde van de ondervraagden in God geloofde zoals Hij in de Bijbel wordt beschreven - na 2000 is dat percentage geslonken tot iets minder dan de helft.

Tabel 8: *Wie is God?*

<i>hoe omschrijft u zelf God?</i>	<i>gelooft u in God zoals Hij in de bijbel beschreven wordt?</i>				<i>totaal</i>
	<i>ja</i>	<i>gedeeltelijk</i>	<i>nee</i>	<i>weet niet / geen mening</i>	
antwoord in Bijbelse termen:	37	8	-	<1	46
antwoord in algemene termen:	7	6	2	1	16
antwoord in on-Bijbelse termen:	-	4	8	2	15
geen voorstelling / onduidelijk:	4	2	6	2	14
er is geen God	-	-	9	-	9
<i>totaal:</i>	<i>48</i>	<i>21</i>	<i>25</i>	<i>6</i>	<i>100</i>

Jezus

Vervolgens werd meer in het bijzonder gevraagd naar Jezus (tabel 9). Van de ondervraagden geeft 56% een antwoord in Bijbelse termen, waarbij Zoon van God verreweg het meest wordt genoemd, gevolgd door Verlosser (deels ook de combinatie van beide). Tot deze groep behoort ook 4% niet-kerkleden. Zo mogelijk is ook nagegaan of het antwoord min of meer 'theoretisch' gegeven wordt, bijvoorbeeld omdat het vroeger zo geleerd is. Dat lijkt in ieder geval bij 3% van de ondervraagden het geval te zijn (kerk- en niet-kerkleden).

De ondervraagden wisten niet dat er nog een vraag achteraan gesteld zou worden over de persoonlijke betekenis van Jezus. Het was daarom opvallend dat van degenen die een antwoord in Bijbelse termen gaven, tweederde zich beperkte tot een 'objectieve' aanduiding - vrijwel altijd: Zoon van God - en niet (ook) koos voor een woord dat een relatie aanduidt (zoals Verlosser of Voorbeeld). Dat is overigens minder dan in de vorige wijk. Zie verder het tweede deel van deze paragraaf.

Van de ondervraagden is 37% van mening dat Jezus geen God is, maar (alleen) een mens. Volgens velen uit deze groep is Jezus wel een bijzonder mens geweest (ook volgens veel niet-kerkleden), bijvoorbeeld doordat hij een bijzondere relatie met God had of goede dingen deed.

Tabel 9: *Wie is Jezus volgens u?*

- antwoord in Bijbelse termen (vooral: Zoon van God en/of Verlosser):	56	- geen mening / niet ingevuld:	5
- een (al of niet bijzonder) mens, maar geen God:	37		
- Jezus heeft niet bestaan:	2		

De vervolgvraag betrof de persoonlijke betekenis van Jezus. De antwoorden zijn in tabel 10 gecombineerd met de antwoorden op de vraag: gelooft u dat Jezus (in uw plaats) voor uw zonden is gestorven?

Hoewel er een groot aantal verschillende antwoorden werd gegeven, zijn die antwoorden grotendeels in duidelijke categorieën in te delen.

Voor 41% van de ondervraagden (nagenoeg allen kerkleden) heeft Jezus een duidelijke persoonlijke betekenis, vooral als Verlosser of Middelaar (30%), maar bijvoorbeeld ook als steun en toeverlaat, vriend, of degene tot wie men bidt. Voor nog eens 20% is Jezus een voorbeeld en voor 12% heeft Hij nog weer een andere betekenis (zoals inspiratiebron). Voor 10% betekent Hij weinig en voor 18% heeft Hij geen enkele betekenis.

Na deze open vraag werd specifiek gevraagd naar het offer van Christus. Van de ondervraagden gelooft 40% niet dat Jezus voor hun zonden is gestorven; bijna de helft van hen betreft kerkleden. Twijfels heeft 13% van de ondervraagden (vooral kerkleden). Positief antwoordt 47% (onder wie 3% niet-kerkleden).

Bovenstaande percentages laten na 2000 geen duidelijke trend zien. Net als bij de vragen over God is er wel een vrij duidelijk verschil met de situatie vóór 2000, toen nog twee derde van de ondervraagden geloofde dat Jezus voor hun zonden gestorven is - na 2000 is dat percentage geslonken tot ongeveer de helft.

Tabel 10: *persoonlijke betekenis van Jezus*

persoonlijke betekenis van Jezus	is Jezus (in uw plaats) voor uw zonden gestorven?			totaal
	ja	nee	weet niet / geen mening	
Verlosser, Middelaar	29	<1	<1	30
persoonlijke relatie met Hem	8	-	3	11
een voorbeeld	6	11	4	20
andere betekenis	3	7	3	12
weinig betekenis / onduidelijk	1	5	3	9
geen betekenis	-	17	1	18
<i>totaal:</i>	<i>47</i>	<i>40</i>	<i>13</i>	<i>100</i>

Het hiernamaals

Als laatste aspect van het geloof in God is gevraagd naar het hiernamaals: hoe denkt men over wat er na de dood gebeurt? Volgt er dan een eeuwig leven bij God? Dat gelooft 52% inderdaad, waaronder 5% niet-kerkleden (zie tabel 11). Van de ondervraagden zegt 21% (waarvan een derde kerklid) dat ze met zekerheid niet bij God in de hemel zullen zijn. Meestal is hiervan de reden dat ze niet in een hemel geloven - heel soms gelooft men dat het voor hen niet is weggelegd. Sommigen melden dat ze in reïncarnatie geloven, maar dat aantal lijkt niet te groeien. Ten slotte twijfelt 22% (waarvan driekwart kerklid is) aan een eeuwig leven bij God. Van deze twijfelaars hoopt 4% er wel op.

Tabel 11: gelooft u dat u voor altijd bij God zult leven?

	kerklid	geen kerklid (meer)	totaal
ja:	47	5	52
nee:	7	14	21
weet niet / geen mening:	19	7	26
<i>totaal:</i>	<i>74</i>	<i>26</i>	<i>100</i>

4. Christenen

Het laatste deel van de enquête ging over christenen. Allereerst werd gevraagd of men goede voorbeelden van christenen kent - mensen waarvan je denkt: 'zo zou ik ook wel willen zijn', of die je inspireren (zie tabel 12). De overgrote meerderheid van de kerkleden, maar ook driekwart van de niet-kerkleden kent zulke goede voorbeelden. Soms geeft men voorbeelden, zoals familieleden en mensen die bekend zijn uit de media (met name Martin Luther King, Nelson Mandela en Moeder Theresa).

Tabel 12: kent u goede voorbeelden van christenen?

	kerklid	geen kerklid (meer)	totaal
ja:	65	20	85
nee:	5	4	9
weet niet / geen mening:	4	2	6
<i>totaal:</i>	<i>74</i>	<i>26</i>	<i>100</i>

Vervolgens is gevraagd wat iemand tot een goed voorbeeld maakt. Zoals uit de genoemde voorbeelden al viel te verwachten, scoort naastenliefde met 27% hoog (zie tabel 13¹⁰; hierin zijn alleen antwoorden opgenomen van hen die ja antwoorden in tabel 12). Ook in andere antwoorden wordt de nadruk gelegd op de gerichtheid op medemensen, zoals: je eigenbelang opzij zetten voor een ander (8%), verdraagzaam zijn / niet oordelen (7%), eerlijk/oprecht zijn (4%).

Anderen leggen duidelijk de relatie tussen je handelen en het christelijk geloof: leven naar je geloof, de daad bij het woord voegen (9%), leven naar Gods wil (9%).

En ten slotte zijn er mensen die vooral letten op het geloof zelf: je geloof uitdragen (5%), een levend geloof hebben (3%) en dat goed uit kunnen leggen (2%). Zoals verwacht, worden deze antwoorden alleen door kerkleden gegeven.

Tabel 13: Waarom is iemand een goed voorbeeld?

- naastenliefde tonen:	27	- niet ingevuld / geen mening:	9
- leven naar je geloof / de daad bij het woord:	9		
- leven naar Gods wil / Jezus volgen:	9		
- eigenbelang opzij zetten voor de ander:	8		
- verdraagzaam/respectvol zijn / niet oordelen:	7		
- je geloof uitdragen:	5		
- eerlijk / oprecht zijn:	4		
- levenswijze / normen en waarden:	4		
- inspirerend zijn:	4		
- levend geloof hebben:	3		
- goed kunnen uitleggen wat je gelooft:	2		
(overige antwoorden minder dan 2%)			

¹⁰ Vaak zijn meerdere antwoorden gegeven; de percentages zijn dus niet optelbaar.

Tot slot is gevraagd of men ideeën heeft over wat eraan bijdraagt dat iemand christen wordt - welke factoren spelen daarbij een rol? (zie tabel 14 ¹¹). Daarbij gaat het zowel om jongeren die bewust gaan geloven als om volwassenen die op latere leeftijd christen worden, dus zowel binnen als buiten de kerk.

In de antwoorden is een driedeling te zien. Enerzijds wordt er door 9% van de ondervraagden (allen kerkleden) op gewezen dat het van *God* afhangt.

De grote meerderheid wijst echter op het belang van *mensen in je omgeving*: de opvoeding door de ouders (23%, maar regelmatig zegt men erbij dat de opvoeding geen garantie geeft), het voorbeeld van of gesprek met christenen (20 en 11%) en de kerk (16%). Bij niet-kerkleden wordt opvoeding/traditie het meest als (veronderstelde) reden gegeven, hoewel velen van hen ook vaak geen idee hebben waarom iemand christen wil worden.

Ten slotte wordt minder vaak gedacht aan wat de persoon *zelf* ondervindt of doet: jezelf ervoor open stellen (12%), behoefte hebben aan zingeving (9%), ergens bij willen horen (7%), moeilijke of bijzondere gebeurtenissen die aanleiding zijn om contact met God te zoeken (6 en 4%) en geraakt worden (2%).¹²

Tabel 14: Wat draagt eraan bij dat iemand christen wordt?

- de opvoeding / traditie:	23	- niet ingevuld / geen mening:	12
- het goede voorbeeld van christenen zien:	20		
- de kerk (gemeenschap, kerkdienst):	16		
- jezelf ervoor openstellen:	12		
- gesprek met christenen:	11		
- behoefte aan zingeving:	9		
- Gods werk:	9		
- ergens bij willen horen:	7		
- moeilijke omstandigheden / crisis:	6		
- bijzondere gebeurtenissen:	4		
- je prettig voelen bij het geloof:	4		
- gegrepen/geraakt worden:	2		
(overige antwoorden minder dan 2%)			

¹¹ Vaak zijn meerdere antwoorden gegeven; de percentages zijn dus niet optelbaar.

¹² De opmerkelijkste reactie was: christen worden gebeurt in een vlaag van verstandsverbijstering. Daar stond het opmerkelijke verhaal tegenover van een vrouw die, zonder christelijke opvoeding, door een gebed in een kinderboek tot geloof was gekomen.